

Analysavdelningen
Christina Broman
christina.broman@socialstyrelsen.se
Karin Bodell
karin.bodell@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36)

Socialdepartementets diarienummer S2020/05621/FS

Sammanfattning

Socialstyrelsen koncentrerar sitt remissvar till de övergripande inriktningar som utredningen presenterar i sina tre huvudförslag (15.1, 15.2 och 17.1). Socialstyrelsen lämnar även synpunkter på vissa andra förslag.

Socialstyrelsen tillstyrker huvudsakligen utredningens förslag om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) den föreslagna funktionen.

Socialstyrelsen tillstyrker förslagen vad gäller en analys av var behoven av statliga insatser är som störst för att säkerställa god vård. När det gäller den föreslagna organiseringen för detta arbete vill myndigheten understryka att det i arbetet med att inrätta dessa funktioner blir centralt att förhålla sig till såväl andra befintliga aktörer inom kunskapsstyrningsstrukturerna som till myndigheternas interna förutsättningar.

Socialstyrelsen tillstyrker i delar förslaget om långsiktiga förutsättningar genom en överenskommelse.

15.1 Följa regeringens reformer och satsningar på området

Socialstyrelsen tillstyrker huvudsakligen utredningens förslag om att följa regeringens reformer och satsningar på området.

Socialstyrelsen är positiv till att uppföljning och analys av regeringens särskilda satsningar på hälso- och sjukvårdsområdet koncentreras och samlas på en statlig myndighet och tillstyrker utredningens förslag att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) får den funktionen. Utredningen påtalar att Vårdanalys redan idag har denna typ av uppdrag. Idag görs utvärdering av överenskommelser på båda myndigheterna, där Socialstyrelsen idag har flera stora uppdrag, exempelvis inom psykisk ohälsa och god och nära vård.

Statens möjligheter att göra riktade insatser inom hälso- och sjukvården handlar om olika former av regleringar och normeringar eller resursförstärkning i

form av pengar. Socialstyrelsen anser att dessa statliga initiativ i första hand avser de överenskommelser som regeringen gör med Sveriges kommuner och regioner (SKR) eller direkt med huvudmännen.

Det kan emellertid finnas områden där den framtida ansvarsuppdelningen mellan myndigheterna blir mindre tydlig och där det av naturliga skäl kan behöva finnas vissa överlappningar mellan myndigheterna. Det gäller delar av myndighetens befintliga analys- och uppföljningsverksamhet vilka enligt förslaget fortsatt kommer ligga kvar på Socialstyrelsen, exempelvis vårdområden med utgångspunkt i nationella riktlinjer och andra kunskapsstöd liksom uppföljning av statsbidrag.

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning att Vårdanalys behöver stöd för sin personuppgiftsbehandling. Utredningen anser att det, mot bakgrund av att det redan finns ett förslag till författningsreglering (SOU 2018:52), inte finns skäl att lägga fram något ytterligare förslag. Socialstyrelsen anser dock att det saknas en analys och bedömning av hur de tidigare förslagen i (SOU 2018:52) förhåller sig till den personuppgiftsbehandling som kan aktualiseras inom ramen för Vårdanalys föreslagna funktion. Socialstyrelsen anser att det är viktigt i det fortsatta arbetet att beakta de risker som kan vara förknippade med att dela upp ansvar för personuppgiftsbehandling mellan flera olika aktörer.

15.2 Analysera var behoven av statliga insatser är som störst för att säkerställa god vård

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att analysera var behoven av statliga insatser är som störst för att säkerställa god vård, men har några kommentarer till den organisatoriska utformningen.

Socialstyrelsen instämmer i flera av utredningens redogörelser för hur uppföljning av svensk hälso- och sjukvård idag fungerar med flera statliga myndigheter som verkar inom området och den ottydlighet detta medför.

Utredningen föreslår att en nationell samlad bild av tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvården ska tas fram av en myndighetsgemensam arbetsgrupp och ett kansli vid Socialstyrelsen. Socialstyrelsen vill här särskilt lyfta betydelsen av att i arbetet med att genomföra eventuella förslag beakta den föreslagna funktionens roll i förhållande till de aktörer som idag verkar inom området, exempelvis de regionala strukturerna och Rådet för styrning med kunskap. Funktionen behöver även förhålla sig till de berörda myndigheternas interna förutsättningar och befintliga arbete. För Socialstyrelsens del handlar det exempelvis om hur det föreslagna uppdraget att ta fram en gemensam bild av tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvården förhåller sig till myndighetens befintliga arbete inom området, däribland dagens lägesrapporter som utredningen föreslår förändras från sin nuvarande form men även till andra analyser och uppföljningar inom ramen för myndighetens analys- och uppföljningsarbete.

När det konkret gäller uppdraget att ta fram en gemensam bild av tillståndet och utvecklingen inom hälso- och sjukvården instämmer Socialstyrelsen i att det finns behov av att fortsätta utvecklingen och att dra nytta av det utvecklingsarbete som myndigheten redan påbörjat inom området.

Sammanfattningsvis tolkar Socialstyrelsen utredningens förslag som att myndigheten även fortsättningsvis ska vara den sammanhållande myndigheten i arbetet med en utvecklad myndighetsgemensam nationell bild. Vi ser också att detta stöds av de instruktionsändringar som föreslås gälla från år 2025 för de olika myndigheterna. Det stämmer också överens med hur Rådet för styrning med kunskap är utformat liksom med myndighetens strategiska färdplan.

Särskilt om vissa förslag

16.1 Ställningstagande avseende

Kunskapsstödsutredningens förslag om vårdkommittéer

Socialstyrelsen delar utredningens bedömning om att den föreslagna lagen om vårdkommittéer inte bör införas. Socialstyrelsen delar utredningens bedömning om att lagen om läkemedelskommittéer bör bibehållas.

16.2 Stöd till förutsättningar att arbeta kunskapsbaserat på lokal nivå i hälso- och sjukvården

Kommunal hälso- och sjukvård

Socialstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att staten ska fortsätta stödja och utveckla sitt stöd till lokalt implementerings- och förbättringsarbete i regioner och kommuner. Staten kan bidra till att utveckla kunskapsstyrningen i hälso- och sjukvården både i regioner och kommuner. Utredningen föreslår att mer fokus än i dag läggs på stöd till den kommunala hälso- och sjukvården, vilket stämmer överens med det arbete Socialstyrelsen har påbörjat och bedriver inom ramen för stöd till god och nära vård. Myndigheten delar också uppfattningen att ett förstärkt stöd bör bygga vidare på befintliga strukturer. Utredningen föreslår att vid fördelning av riktade medel behöver staten beakta både regioners och kommuners ansvar som sjukvårdshuvudmän. Socialstyrelsen menar att det är viktigt att i alla relevanta sammanhang beakta att både kommuner och regioner har ansvar som huvudmän för hälso- och sjukvård.

Uppdrag till Socialstyrelsen

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det är bra med årlig rapportering om arbetet i partnerskapen till stöd för kunskapsstyrning inom socialtjänst och hälso- och sjukvård men vill lyfta att detta arbete redan görs idag inom ramen för Rådet för styrning med kunskaps årsrapport som lämnas till regeringen 1 mars varje år.

Det nationella vårdkompetensrådet bör stödja professionernas praktiska förutsättningar för livslångt lärande

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning om att det Nationella vårdkompetensrådet bör ta upp frågan om professionernas praktiska förutsättningar för livslångt lärande.

Regeringen bör låta utreda fråga om obligatorisk MAR

Socialstyrelsen instämmer i utredningens bedömning att frågan om obligatorisk MAR utreds. Myndigheten anser att rehabilitering är en viktig insats för individerna och en central uppgift inom kommunerna och att MAR kan förstärka den funktionen.

17.1 Långsiktiga förutsättningar genom en överenskommelse

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget om en långsiktig överenskommelse mellan regering och huvudmän, som ett stöd för att utveckla ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård, och att samverkan sker utifrån en gemensam målbild.

Det är viktigt att påpeka att överenskommelsen bör fungera som en samlande målbild i de olika samverkansarenor som finns. Exempel på de samarbetsformer som finns idag är bland annat Partnerskapet för stöd till kunskapsstyrning inom socialtjänsten och Partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård. Socialstyrelsen verkar inom dessa.

Dessa samarbetsformer, till exempel partnerskapen mellan myndigheter och huvudmännen, har prövats under årets pandemi och har underlättat vid framtagandet av kunskapsstöd. Myndigheterna och huvudmännen har här tagit ett delat ansvar och utnyttjat respektive aktörs kompetenser för att nå ett gemensamt mål.

Det är enligt Socialstyrelsen av avgörande betydelse att staten, genom myndigheterna även fortsättningsvis ansvarar för framtagandet av nationella kunskapsstöd utifrån behovet av öppenhet och transparens men också utifrån att kunskapsstöd och styrning därigenom kan utgå från den fristående roll som statliga myndigheter har i framtagandeprocessen.

Angående ömsesidigt nyttjande av data har utredningen i sitt uppdrag avgränsat sig och behandlar frågan på ett övergripande plan. Utredningen konstaterar att tillgång till data är en strategiskt viktig fråga. Staten och huvudmännen har diskuterat och arbetat med frågan under flera år. Det är ett viktigt och omfattande arbete som ännu återstår. Socialstyrelsen instämmer i detta och menar att utvecklingsprojektet kan bidra till att tydligare koppla samman tidigare och pågående arbeten rörande tillgång och delning av data. Hänsyn bör då tas till bland annat olika aktörers behov och uppdrag, rådande myndighetsstruktur, infrastruktur, teknisk och semantisk interoperabilitet samt lagstiftning.

Socialstyrelsen vill betona att frågan om tillgång till data för kunskapsstyrningen är komplex och inte kan lösas helt inom ramen för det tänkta utvecklingsprojektet. Socialstyrelsen anser dock att det är positivt att utredningen uppmärksammat frågan om tillgång till och delning av data.

Beslut om detta yttrande har fattats av ställföreträdande generaldirektören Urban Lindberg. I den slutgiltiga handläggningen har avdelningscheferna Natalia Borg, Thomas Lindén, Mona Heurgren, Jenny Rehnman, Erik Höglund och enhetschefen Anders Bengtsson deltagit. Utredarna Christina Broman och Karin Bodell har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Urban Lindberg

Christina Broman

Karin Bodell

